

KULTURSKOLAN OCH DE REGIONALA KULTURPLANERNA

Kulturskolan tar plats

KULTURSKOLERÅDET

Kulturskolerådet är en ideell, partipolitiskt och fackligt obunden förening där kommuner samverkar för en tillgänglig och högkvalitativ kulturskoleverksamhet.

Vår vision är att alla barn och unga har likvärdiga möjligheter att utvecklas genom kulturutövande i verksamhet av hög kvalitet och tillgänglighet.

© Kulturskolerådet 2020

Kulturskolerådet | Hornsgatan 103 | 117 28 Stockholm
E-post: generalsekreterare@kulturskoleradet.se | www.kulturskoleradet.se

INNEHÅLL

SAMMANFATTNING	4
INLEDNING	6
SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR	7
BARN OCH UNGAS RÄTT TILL KULTUR	8
KULTURSKOLAN OCH REGIONERNAS KULTURPLANER	9
SLUTSATSER	13

SAMMANFATTNING

Samtliga regioner som ingår i kultursamverkansmodellen har utarbetat regionala kulturplaner som med vägledning i de nationella målen för kulturpolitiken fastslår vilka målsättningar och områden som ska prioriteras regionalt.

Denna rapport är resultatet från en genomgång av regionala kulturplaner. Studien genomfördes i februari 2020. Syfte var att belysa vilken roll och vilket utrymme kulturskolan¹ getts i kulturplanerna samt för att se om situationen förändrats under de senaste fem åren. Kulturskolerådet har 2015 och 2018 genomfört liknande studier.

För det första kan det konstateras att barn och unga alltså är en prioriterad målgrupp i de regionala kulturplanerna. Samtliga regionala kulturplanerna ger därmed fortsatt ett starkt stöd för fokus på insatser av, med och för barn och unga. Ökat fokus på tillgänglighet, likvärdighet, delaktighet och inflytande för barn och unga lyfts fram i flera planer.

Kulturskolan har sedan 2015 fått en mer självklar roll i de regionala kulturplanerna. Den nämns i genomsnitt avsevärt fler gånger i de nu gällande kulturplanerna. Alla regionala kulturplaner lyfter på ett eller annat sätt fram kulturskolan som en viktig del av den (kommunala) kulturella infrastrukturen – och då särskilt för målgruppen barn och unga. Några beskriver även kulturskolan som en viktig samarbetspart för regionala kulturaktörer.

En tydlig skiljelinje handlar om huruvida regionerna uttrycker

ambitioner om någon form av stärkt regional kulturskolesamverkan. I jämförelse med tidigare år har allt fler regioner sådana målsättningar. Av de 12 regioner som utarbetat nya planer sedan 2018 års genomgång har 7 regioner tydliga skrivningar i sina kulturplaner som rör stärkt kulturskolesamverkan:

- Jämtland-Härjedalen
- Uppsala
- Västerbotten
- Västernorrland
- Västmanland
- Västra Götaland
- Örebro

Det finns ytterligare regioner med något mer vagt formulerade skrivningar som skulle kunna röra stärkt kulturskolesamverkan. Det varierar hur detaljerat beskrivna ambitionerna är och vilken roll som regionen själva tillskriver sig i arbetet. I stort handlar det om samverkan för stärkt kompetensförsörjning, för möjlighet till ett bredare och mer varierat utbud och för gemensamma initiativ av olika slag.

1 "Kulturskola" används här som samlingsnamn för de verksamheter som kommunerna själva valt att kalla kulturskola eller musikskola.

INLEDNING

Sedan 2011 då kultursamverkansmodellen sjosattes har alla regioner med undantag för Stockholms län (som inte ingår i samverkansmodellen) utarbetat regionala kulturplaner. Dessa regionala kulturplaner ska med vägledning i de nationella målen för kulturpolitiken fastslå vilka målsättningar och områden som ska prioriteras regionalt. De nationella kulturmålen som fastslogs av riksdagen 2009 är följande:

”Kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund. Alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet. Kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska prägla samhällets utveckling. För att uppnå målen ska kulturpolitiken:

- *främja allas möjlighet till kulturupplevelser, bildning och till att utveckla sina skapande förmågor,*
- *främja kvalitet och konstnärlig förnyelse,*
- *främja ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas,*
- *främja internationellt och interkulturellt utbyte och samverkan,*
- *särskilt uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur”¹*

De regionala planerna fungerar i sin tur som underlag för statens bidragsgivning som Kulturrådet hanterar. Bidragsgivningen i form av verksamhetsbidrag styrs av Förordning (2010:2012) om fördelning av vissa statsbi-

drag till regional kulturverksamhet.

Följande 20 regioner ingår i dagsläget i kultursamverkansmodellen och har regionala kulturplaner. Länkar till gällande regionala kulturplaner finns på Kulturrådets webb.

Sedan 2018 års genomgång har 12 regioner utarbetat nya kulturplaner. Det är med andra ord åtta regioner vars plan är densamma vid denna genomgång som vid genomgången 2018.

NYA PLANER SEDAN 2018 ÅRS GENOMGÅNG

1. *Region Dalarna (2019-2022)*
2. *Region Gävleborg (2016-2018)*
3. *Region Jämtland-Härjedalen (2019-2022)*
4. *Region Kalmar (2019-2022)*
5. *Region Sörmland (2019-2022)*
6. *Region Uppsala (2019-2022)*
7. *Region Västerbotten (2016-2019)*
8. *Region Västernorrland (2019-2022)*
9. *Region Västmanland (2019-2022)*
10. *Region Örebro län (2020-2023)*
11. *Region Östergötland (2020-2023)*
12. *Västra Götalandsregionen (2020-2023)*

SAMMA PLANER SOM VID 2018 ÅRS GENOMGÅNG

1. *Region Jönköping (2018-2020)*
2. *Region Norrbotten (2018-2021)*
3. *Region Blekinge (2018-2020)*
4. *Region Gotland (2017-2020)*
5. *Region Halland (2017-2020)*
6. *Region Skåne (2016-2019) - förlängd*
7. *Region Värmland (2017-2019) - förlängd*
8. *Regionförbundet Kronoberg (2018-2020)*

¹ Regeringen, <http://www.regeringen.se/sb/d/1897>

SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR

Syftet med genomgången av de regionala kulturplanerna är att få en uppdaterad bild av vilket utrymme och vilket fokus som regionerna lagt på kulturskolan i sina planer nu (2020) i relation till 2018 och 2015. Genomgången har gjorts med utgångspunkt i följande frågeställningar.

1. Hur ser målen kopplade till barn och unga och deras möjligheter och rätt till kulturutövande ut?

2. Vilken roll tillskrivs kulturskolan i de regionala kulturplanerna? Skiljer den sin från den roll de gavs i förra kulturplanerna och i så fall på vilket sätt?

3. Hur ser skrivningarna ut hos regioner som valt att inkludera kulturskolan i sina regionala kulturplaner?

Genomgången har gjorts utifrån sökningar i planerna på ord som ”kulturskola” samt ”barn och unga” och där text relaterade till dessa sökord sedan noggrannare analyserats.

BARN OCH UNGAS RÄTT TILL KULTUR

Barn- och unga är fortsatt en prioriterad målgrupp i de regionala kulturplanerna. Samtliga planer innehåller fortfarande formuleringar som sätter barn och ungas rätt till kulturupplevelser och eget skapande i fokus. Även de planer som var gällande 2015 hade ett tydligt fokus på barn och ungas tillgång till kultur och det är svårt att se att den prioriteringen förändrats påtagligt i någon riktning.

Det är vanligt att ”barn och unga” är ett av flera horisontella perspektiv vilket innebär att ett fokus på barn och unga förväntas genomgå alla verksamheter som kulturplanen berör. Det är fortsatt vanligt med koppling till formuleringar i FN:s konvention om barns rätt till kulturutövande. I många kulturplaner ges också fortsatt exempel på hur olika

konst- och kulturområden når ut till barn och unga och vilka aktörer som är viktiga i det arbetet. Där lyfts ofta kulturskolan vid sidan om biblioteken fram som en viktig del av den kulturella infrastrukturen (läs vidare under nästa avsnitt).

Begreppet ”delaktighet”, ”inkludering” och ”jämlighet” förekommer i flera planer i relation till just barn och unga. Många regioner betonar på olika sätt vikten av ett rikt kulturliv som skapas med, för och av barn och unga.

Sammanfattningsvis ger de regionala kulturplanerna fortsatt ett starkt stöd för verksamhet och insatser som prioriterar barn och unga och som tar barn och ungas idéer, tankar och behov på allvar.

KULTURSKOLAN OCH REGIONERNAS KULTURPLANER

I samtliga regionala kulturplaner som nu gäller berörs på ett eller annat sätt kulturskolan. Det kan också nämnas att det är allt fler som enbart pratar om regionens ”kulturskolor” och därmed även inbegriper musikskolor i begreppet.

Vanligtvis är det i beskrivningen av regionens (närmare bestämt kommunernas) kulturella infrastruktur som kulturskolan nämns. Den ingår ofta i en övergripande redogörelse av det grundläggande breddutbudet av kultur (skapande) aktörer i regionen och då framför allt i relation till barn och unga. Då många planer har kapitel om olika konst- och kulturområden är det också relativt vanligt att det i dessa finns skrivningar om vilka konst- och kulturområden som finns representerade i kulturskolorna i länet. Ibland finns det också ambitioner om att försöka få in fler konstuttryck i kulturskolan, exempelvis film eller slöjd.

Fler än hälften av de som uppdaterar sina planer sedan 2018 har skrivningar kopplad till stärkt eller fortsatt kulturskolesamverkan. Här följer en genomgång av de regioner som har formuleringar om regional kulturskolesamverkan i sina planer (längst ner återfinns Norrbotten och Värmland vars planer är desamma som 2018 och där formuleringarna om regional kulturskolesamverkan därmed är intakt).

JÄMTLAND-HÄRJEDALEN: Regionen har i sin nya kulturplan en ny formulering som lyder: ”Behovet av en regional samordningsfunktion för de kommunala musik- och kulturskolorna har lyfts fram i den statliga

Kulturskoleutredningen, (SOU:2016:69). Att verka för en regional samordningsresurs för de kommunala kulturskolorna är angeläget, som kan leda utvecklingsarbete och verka för fortbildning och omvärldsbevakning och stärka samarbete med de regionala kulturinstitutionerna.” Under rubriken *Utvecklingsområden över konst- och sektorsområden* står även att regionen ska verka för en regional samordningsresurs och ett breddat utbud inom kulturskolorna i samverkan mellan de regionala kulturverksamheterna och kommunerna.

UPPSALA: I regionens nya kulturplan finns en tydligt stärkt ambition om ökad regional kulturskolesamverkan. En prioriterad kulturpolitisk satsning är att samverka med kommunerna till stöd för kulturskolorna, för att främja barns och ungas möjligheter till eget skapande och deltagande i kulturlivet. Under rubriken *Samverkan för kulturskolan* framgår att:

- Även de regionala konsulenterna stöttar och främjar kulturskolorna genom riktad fortbildning för skolans pedagoger vid olika seminarier.
- I dialoger som Region Uppsala för med kommunerna har kulturskolornas betydelse kommit upp som ett tema med en önskan om samverkan.”
- Region Uppsalas satsning på en samverkan under perioden 2019–2022 avser att ta aktiv del i omvärldsbevakning, följa aktuell forskning och initiera kompetensskapande nätverk för erfarenhetsutbyte med kulturskolorna.

VÄSTERNORRLAND: I den uppdaterade kulturplanen lyfter regionen fram följande mål som relaterar till kulturskolan:

- Fortsatt arbete med barns och ungas tillgång till kultur genom att stärka kulturskolornas arbete med inkludering, mångfald och jämställdhet.
- Fortsatt samverkan mellan regionens kulturskolor och de regionala kulturverksamheterna inom scenkonst, kulturarv, bibliotek och litteratur, hemslojd och konst.
- Fortsatt arbete med att etablera en regional kulturskoleressurs för främjande av kulturskolornas utveckling och samverkan med regionala kulturinstitutioner.

VÄSTMANLAND: I Västmanlands regionala kulturplan finns en egen rubrik som heter Regional Kulturskola och målet är att vidareutveckla satsningen Regional Kulturskola i Västmanland och ha fortsatt gemensam finansiering, region och kommuner 2019–2022. Under rubriken står det också följande.

"Kommunerna i Västmanland har en hög ambition vad gäller musik- och kulturskolan och vill satsa ännu mer än idag för att möjliggöra för fler att ta del av verksamheten. Musik- och kulturskolor har under de senaste fyra åren byggt upp en samverkansmodell som går under namnet Regional kulturskola i Västmanland. Samarbetet har resulterat i ett antal gemensamma elevprojekt där barn och unga från olika delar av länet har deltagit. Nya nätverk har skapats mellan lärare och flera gemensamma fortbildningsdagar har genomförts. Arbetet med Regional kulturskola har skapat en infrastruktur i länet och det har byggts upp fungerande nätverk och samverkansarenor."

VÄSTERBOTTEN: Region Västerbotten har i tidigare planer lyft fram kulturskolornas utmaning i regionen. I sin nya kulturplan finns följande formulering under Målområde 2 (Barn och unga):

"Den geografiska utmaningen bidrar till begränsade möjligheter för elever att ta del av kulturskolor. Avstånden påverkar även möjligheten att rekrytera pedagoger. En gemensam strategi för kulturskolan i regionen, talangutveckling och ökat samarbete med de regionala kulturverksamheterna efterfrågas. Region Västerbotten vill samverka och söka regionala synergier kring utvecklandet av kulturskoleverksamheten samt främja arbetet mellan olika aktörer på lokal och regional nivå i syfte att utveckla barn och ungas möjlighet att möta professionell kultur."

Målen för området är vidare:

- Stärka unga arrangörer och främja återväxt i arrangörsledet.
- Utjämna skillnader i fråga om tillgång till kultur för barn och unga – både vad gäller möjligheter till eget skapande och möjligheter att ta del av kulturupplevelser
- Utveckla samverkan inom barn och ungukturområdet för att stödja barn och ungas kulturutövande i regionens kommuner

VÄSTRA GÖTALAND: Västra Götaland har väsentligen utökat sina skrivningar om kulturskolan och regionens roll för kulturskolan: "Barn och ungas eget skapande är ett prioriterat område för Västra Götalandsregionen. Det finns flera regionala verksamheter med resurser för att möta kulturskolornas behov och som är eller kan bli samverkansparter. Den regionala kul-

turförvaltningen har i uppdrag att stödja kulturskolornas utveckling, vilket de gör genom att fortbilda professionella kulturutövare, processleda projekt och initiera samverkan."

I planen lyfts även följande prioriteringar för kulturskolan fram:

- bredda utbudet av uttryck för att angå fler barn och unga genom att genomföra fortbildning tillsammans med kommunala musik och kulturskolor, initiera samverkan med regionalt finansierad kulturverksamhet samt initiera interkommunala samarbeten
- nå fler barn och unga genom att medverka till att utveckla modeller och arbetssätt för att överbrygga psykiska funktionsnedsättningar samt sociala, fysiska och geografiska hinder för barn och ungas deltagande i kulturskolan
- bidra till kunskapsbyggande genom samverkan med Statens kulturråd gällande studier, kartläggningar och rapporter av kulturskoleverksamhet i Västra Götaland

I texten framgår det också att de regionala insatserna ska fungera som ett komplement till det grundläggande kommunala ansvaret för kulturskolor.

ÖREBRO: Region Örebro har även i sina tidigare planer på olika sätt berört frågan om regional kulturskolesamverkan. I den nu gällande planen står det att de gjort en utredning kring behovet av samordning kring kulturskolor. Den visar att det finns behov av en regionövergripande samordning för kulturskolorna i länet. Utvecklingsområden handlar om att alla barn och unga ska ha möjlighet att ta del av utbudet, oberoende av socioekonomi, samt att bredda kulturutbudet att gälla fler kulturslag. Regionen har därför som mål att: "...fortsätta vara en del i arbetet

med att öka möjligheten för barn och unga i länet att utöva kultur tillsammans med länets kommuner exempelvis genom samordning av de kommunala kulturskolorna"

NORRBOTTEN: (samma plan som 2018 års genomgång): Under fokusområde Barn och unga finns "Kulturskola" som egen rubrik. Där konstateras det att det i samtliga fjorton av länets kommuner " [...] finns eller planeras för kulturskola/musikskola" vilket gör att målet för förra planperioden är uppnått. I planen står det också att "Kulturskolans närvaro i varje kommun och möjlighet till utveckling och breddning av innehåll, är den kanske enskilt viktigaste faktorn för barn och ungas möjligheter att själva få skapa och använda kulturella uttryck.

Under denna rubrik berörs också det regionala arbetet med kulturskola:

"I Norrbotten har kulturskolorna ett väl etablerat nätverk med återkommande träffar för att lösa gemensamma frågor. Gemensamma aktiviteter genomförs, såsom konferenser, kompetensutveckling för lärare och ett antal länsläger för elever. På grund av länets geografi är det en utmaning att kunna erbjuda ett brett utbud på respektive kulturskola och det kräver ofta samordning mellan kommunerna. Länets kulturskolor efterfrågar stöd från regional nivå för samordning av gemensamma, länsövergripande aktiviteter och kommunikation."

Kulturskola nämns i övrigt under uppräkningsavsnittet hos kommunerna i länet och under beskrivning av olika kulturområden.

VÄRMLAND: (samma som 2018 års genomgång): I deras plan finns ett kortfattat avsnitt om musik- och kulturskolor under verksamhetsområdet konst- och kulturfrämjande verksamhet. Där konstateras följande:

"Den kommunala musik- och kulturskolan är en frivillig verksamhet som ofta erbjuder ämnen som musik, dans, drama och bild. Kulturskolan är en av de största kulturverksamheterna för barn och unga i länet och spelar en viktig roll för att ge barn och unga tillgång till olika estetiska uttrycksformer på sin hemort."

Bland övriga regioner som berör kulturskolesamverkan kan Gävleborg och Sörmland nämnas. I Gävleborgs kulturplan beskrivs i huvudsak kulturskolorna som den del av den kulturella infrastrukturen men där betonas också de regionala kulturaktörernas uppdrag att samverka bland annat med kulturskolan: Kulturaktörer med regionalt uppdrag beaktar särskilt möjligheten till samverkan med kulturpedagogiska verksamheter, musik- och kulturskolor i kommunerna samt folkhögskolor och studieförbund med kurser inom konst- och kulturområdet. Region Sörmland har en något försiktig formulering rörande regionalt utvecklingsarbete som även berör kulturskolan. I planen framgår följande:

"Det finns fler områden som kommer att vara aktuella att arbeta med inom ramen för regionala utvecklingsfrågor, dessa kommer framöver att fastställas till inriktning och utformning. Bland dessa kan nämnas besöksnäring, samhällsplanering (som också berör bland annat kulturmiljöarbetet), kulturarv, kompetensutveckling och möjligt stöd till kulturskolans verksamhet i Sörmland."

Fokus på kulturskolan har varierat något i Östergötlands kulturplaner. I förra planen fanns ett relativt långt avsnitt som betonade vikten av kulturskolesamverkan för ökad kvalitet och bättre kompetensförsörjning. Tidigare var en prioriterad insats för barn och unga att utveckla samverkan mellan musik- och kulturskolor, regionen och institutioner. I den nu gällande planen finns inga sådana formuleringar utan kulturskolan nämns istället ett par gånger som en del av den kommunala infrastrukturen samt i relation till utveckling inom filmområdet.

SLUTSATSER

Utifrån ovanstående enklare sammanställning skulle svaren på undersökningens frågeställningarna kunna summeras så här:

1. Hur ser målen kopplade till barn och unga och deras möjligheter och rätt till kulturutövande ut?

Barn och unga är alltså en prioriterad målgrupp i de regionala kulturplanerna. Samtliga regionala kulturplaner ger fortsatt ett starkt stöd för prioritering av insatser för barn och unga. Ökat fokus på tillgänglighet, likvärdighet, delaktighet och inflytande för barn och unga lyfts fram i flera planer.

2. Vilken roll tillskrivs kulturskolan i de regionala kulturplanerna? Skiljer den sig från den roll de gavs i förra kulturplanerna och i så fall på vilket sätt?

Kulturskolan har överlag fått en mer självklar roll i de regionala kulturplanerna. De nämns i genomsnitt avsevärt fler gånger i de nu gällande kulturplanerna om man jämför med de som gällde i den första genomgången (2015).

I 7 av de 12 nya planerna som tagits fram sedan förra genomgången (2018) finns formu-

leringar och ambitioner om stärkt kulturskolesamverkan. Det handlar om samverkan för bättre verksamhet, breddat utbud, ökad kvalitet och en bättre kompetensförsörjning. I vissa fall är regionens roll i samverkan mer tydligt formulerad än i andra.

3. Hur ser skrivningarna ut hos regioner som valt att inkludera kulturskolan i sina regionala kulturplaner?

Skrivningarna och ambitionen gällande kulturskolan varierar i kulturplanerna. Alla regionala kulturplaner lyfter på ett eller annat sätt kulturskolan som en viktig del av den (kommunala) kulturella infrastrukturen – och då särskilt för målgruppen barn och unga. Några beskriver även kulturskolan som en viktig samarbetspart för regionala kulturaktörer.

En tydlig skiljelinje handlar om huruvida regionerna uttrycker ambitioner om någon form av stärkt kulturskolesamverkan. I jämförelse med tidigare år har allt fler regioner sådana målsättningar. Det varierar dock fortsatt hur detaljerat beskrivna ambitionerna är och vilken roll som regionen själva tillskriver sig i arbetet.

KULTURSKOLERÅDET

